

"Aan tafel!"

Een verkenning naar de mogelijkheid om in het aardbevingsgebied
Noordoost Groningen een dialoogtafel op te zetten

Eindadvies van de kwartiermakers Pieter van Geel en Jacques Wallage

FOKKE & SUKKE

ZOUDEN NIET ZO MOEILIJK DOEN OVER
EEN AARDBEVING

Colofon

Tekst

Pieter van Geel

Jacques Wallage

Ontwerp en vormgeving

Grafisch centrum provincie Groningen

Cartoon

Cartoon Fokke & Sukke met instemming vormgevers Reid, Geleijnse & Van Tol

Drukwerk

Grafisch centrum provincie Groningen

Reacties

Reacties naar de secretaris van de kwartiermakers,

Herman Bloupot, h.bloupot@provinciegroningen.nl

Inhoudsopgave

Ten Geleide	5	4. Opzet dialoogtafel	23
		4.1 Thema's aan tafel	24
1. Opdracht	7	4.2 Samenstelling tafel	27
		4.3 Structuur en werkwijze	31
2. Aanpak	11	4.4 Communicatie	32
2.1 Definiëren van uitgangspunten	11	4.5 Uitvoeringsorganisatie en financiering	33
2.2 Gesprekken met betrokkenen	12		
2.3 Leren van de Tafel van Alders	13	5. Tenslotte	35
2.4 Analyse en voorstel dialoogtafel	13		
3. Analyse	15		
3.1 Kerngroep burgemeesters en dijkgraaf	15	Bijlage 1 - Geraadpleegde documenten	37
3.2 Veiligheidsregio	16		
3.3 Lokale organisaties	16	Bijlage 2 - Gesprekspartners	38
3.4 Adviesorganisaties	17		
3.5 Ministerie van Economische Zaken	17		
3.6 NAM	18		
3.7 Provincie Groningen	19		
3.8 Overige signaleringen	19		
3.9 Kritische succesfactoren	20		

Ten Geleide

Met deze rapportage beantwoorden wij de vraag of een overlegtafel, waaraan bewoners, overheden en maatschappelijke instellingen plaatsnemen, een bijdrage kan leveren aan het herstel van vertrouwen van de inwoners van het aardbevingsgebied in Noordoost Groningen. Wij denken dat dat kan, omdat ook veel bewoners en betrokken instanties daarvan overtuigd zijn, maar vanzelf zal dat niet gaan.

Veel inwoners voelen zich onjuist voorgelicht en in de afwikkeling van schade vaak ook niet correct behandeld. Ze zijn veelal ten diepste met het gebied verbonden en verwachten van de overheden en de NAM dat zij daar veilig kunnen wonen, werken en leven. In die verwachting zijn zij nog allerm minst gerustgesteld. Maar er zijn ook hoopvolle reacties. Velen hopen dat met het rapport van de Commissie duurzame toekomst Noordoost Groningen (commissie Meijer) nu eindelijk erkenning komt, niet alleen voor de noodzaak tot herstel van schade en voor preventie, maar ook voor investeringen in het gebied, die weer perspectief bieden. De commissie Meijer heeft hiervoor een pakket aan maatregelen voorgesteld, gericht op veiligheid en toekomstzekerheid, kwaliteit van de woon- en leefomgeving en duurzaam economisch perspectief.

Velen zien in een gestructureerd overleg van alle betrokkenen een kans nieuwe verhoudingen op te bouwen. Dat vraagt meer dan de financiële ruimte waar de commissie terecht voor pleit.

Het vraagt ook een investering in een andere wijze van besturen. Een aanpak waarin het proces van overleg aan de tafel consequenties krijgt voor het beleid van de betrokken instanties. Nieuw vertrouwen moet in dat proces verdiend worden.

Met het rapport van de commissie Meijer als richtinggevend kader en de overlegtafel als een nieuwe vorm van samenwerken ontstaan kansen om het geschonden vertrouwen te herstellen en voor het gebied weer nieuw perspectief te bieden. Het kan en mag niet zo zijn dat ons land als geheel profiteert van de lusten van de aardgasopbrengsten en de lasten eenzijdig terecht komen bij de mensen, die in het winningsgebied wonen. Het vraagt om een nieuwe wijze van werken. Een beetje commitment is daarbij niet voldoende.

In de afrondende fase van onze opdracht hebben het kabinet, de provincie, betrokken gemeenten en de NAM een akkoord op hoofdlijnen bereikt. Het is verheugend om te constateren dat in het akkoord een wezenlijke taak wordt toebedeeld aan de dialoogtafel.

Pieter van Geel
Jacques Wallage

I. Opdracht

Naar aanleiding van de aardbeving op 16 augustus 2012 in Huizinge laat de minister van Economische Zaken een aantal (technische) onderzoeken verrichten ter voorbereiding op een nieuw te nemen gaswinningsbesluit in januari 2014. In aanvulling daarop heeft het provinciaal bestuur van Groningen de Commissie duurzame toekomst Noordoost Groningen (hierna: de commissie Meijer) geïnstalleerd om te adviseren over de toekomst van het gebied. De commissie Meijer heeft in haar eindadvies (november 2013) aangegeven dat er sprake is van een grote onbalans tussen de lusten en de lasten van de aardgaswinning. In het advies van de commissie heeft het herstel van vertrouwen tussen enerzijds de inwoners van het gebied en anderzijds NAM en het Rijk een cruciale plek gekregen.

In het rapport van de commissie Meijer worden drie programmalijnen uitgewerkt:

1. Veiligheid en toekomstzekerheid individuele bewoners en ondernemers;
2. Kwaliteit van de woon- en leefomgeving;
3. Duurzaam economisch perspectief voor de regio.

Daarnaast wordt aandacht besteed aan wat wordt genoemd Nieuwe verhoudingen tussen overheid en samenleving. In dit onderdeel van hun advies gaat het over het oprichten van een dialoogtafel.

In het rapport van de commissie wordt over de dialoogtafel onder meer het volgende geschreven:

De dialoogtafel zoals de commissie voorstelt, is een ontmoetingsplek waar de verschillende belangen en invalshoeken in balans kunnen worden gebracht. Dat gebeurt onder meer op basis van gedeelde informatie en kennis en gezamenlijk geformuleerde onderzoeken. De tafel brengt breed gedragen adviezen uit aan de minister en/of NAM, en monitort de uitvoering van afspraken.

De dialoogtafel zoals hier bedoeld, is een verplichtend instrument. Deelnemers verbinden zich aan doel en werkwijze, en leggen dat in een convenant vast. Dit betekent dat vooraf het speelveld wordt gedefinieerd en dat deelnemers zich daaraan binden.

In het licht van het voorgaande hebben Gedeputeerde Staten van Groningen ons gevraagd om een advies uit te brengen over de inrichting van de dialoogtafel en de wijze waarop dit het beste kan worden ingevuld. Voordat wij daar verder op ingaan, schetsen we eerst kort de achtergrond van de situatie waarin het gebied verkeert.

Achtergrond

De aardgaswinning in Groningen heeft sinds de jaren 60 van de vorige eeuw een geweldige impact gehad op de Nederlandse welvaart. Zo is bijvoorbeeld in 2012 meer dan 14 miljard euro bijgeschreven op de nationale rekening en de verwachting is dat de winning van het Groningse

gas nog ongeveer 50 jaar door kan gaan. In 2013 zal de NAM de grootste hoeveelheid gas winnen sinds 40 jaar.

De opbrengsten voor het gebied zijn echter zeer beperkt. Aardgaswinning is een arbeidsextensieve activiteit, wat ertoe heeft geleid dat er verhoudingsgewijs weinig directe (en indirecte) werkgelegenheid door de winning in het gebied zelf terecht is gekomen. De identificatie van de inwoners met aardgaswinning is daardoor maar beperkt aanwezig, dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld Limburg en Rotterdam, waar respectievelijk de kolennijnen en de havens veel directe en indirecte werkgelegenheid opleveren. De (negatieve) effecten van deze activiteiten op de leefomgeving zijn daar veel meer geaccepteerd en onderdeel van het dagelijks leven geworden.

In het winningsgebied Noordoost Groningen ligt dat heel anders. Het ligt voor de hand dat de winning van delfstoffen een nationale aangelegenheid is. Dat was zo bij de winning van kolen in Limburg en dat geldt ook voor de aardgaswinning. Het is een politieke keus geweest om de revenuen niet regionaal te laten neerslaan. De voordelen voor Noordoost Groningen zijn er dus niet en het wordt in toenemende mate pijnlijk duidelijk dat de risico's van de winning erg eenzijdig terecht komen bij de inwoners en de bedrijven.

Hoewel er al snel sprake was van bodemdaling en sinds 1986 ook van (lichte) aardbevingen, nemen deze de laatste jaren fors in aantal toe en ook de toenemende zwaarte van de aardbevingen leidt tot grote zorg.

Niet voor niets heeft het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) aan de bel getrokken en in een brief van 22 januari 2013 aan de minister duidelijk gemaakt dat de risico's van de winning groot zijn (kans op zware aardbevingen als direct gevolg van de gaswinning) en dat de aardgasproductie zou moeten worden teruggebracht.

In ons advies gaan we niet in op de ontwikkelingen die het directe gevolg zijn geweest van de SodM-brief. Deze brief heeft (nog) niet geleid tot vermindering van de gasproductie. In tegendeel: in 2013 is de aardgasproductie groter dan in de voorgaande jaren. In januari 2014 komt de minister met een nieuw winningsbesluit voor het Groningse gas en het is van belang dat hierin een nieuwe balans tussen de voor- en nadelen van de aardgaswinning tot uitdrukking wordt gebracht.

Ondertussen is de onzekerheid in het gebied toegenomen. Bewoners hebben grote zorg over hun eigen veiligheid en hun economische toekomst. Het ongenoegen over de wijze waarop het rijk en de NAM communiceren en handelen is groot en neemt toe. Dat stapelt zich op het beeld dat men door de jaren heen niet eerlijk is voorgelicht over de veiligheidsrisico's. De zorg en ongerustheid van de bewoners ontwikkelt zich steeds meer naar wantrouwen in en verzet tegen de overheid, daar het gevoel is ontstaan dat een essentiële basistaak, namelijk het bieden van bescherming van lijf en goed van burgers, ondergeschikt wordt gemaakt aan het nationale financieel-economische belang van aardgaswinning.

De afgelopen decennia is er bij de NAM en het rijk nauwelijks aandacht geweest voor de risico's van de aardgaswinning. Natuurlijk, er was en is sprake van bodemdaling en daar is een voorziening voor getroffen, maar voor de rest zijn de negatieve gevolgen ernstig onderschat, ontkend en gebagatelliseerd. Er was lange tijd geen erkenning voor diegenen die wel op deze risico's wezen.

De aardbeving in Huizinge in de zomer van 2012 met een kracht van 3,6 op de schaal van Richter heeft ook een schok in het bewustzijn betekend voor veel bestuurders. In combinatie met de eerder genoemde brief van de SodM is het besef ontstaan dat er een nieuwe start gemaakt moet worden.

Op 7 november 2013 hebben wij de opdracht gekregen om als kwartiermakers "de overlegtafel uit te werken in doelstellingen, thema's, speelveld, samenstelling, werkwijze, financiering (incl. afspraken met financiers) en organisatievorm.

Dit gebeurt in samenspraak met belanghebbenden als bewoners (organisaties), ondernemers(organisaties), bestuurders, provincie, rijksoverheid en NAM. Het voorstel moet uiterlijk 1 februari gereed zijn."

2. Aanpak

Wij zijn met deze opdracht enthousiast aan de slag gegaan, omdat wij van mening zijn dat een andere, vernieuwende wijze van omgaan met bewoners en bedrijven door de overheid een wezenlijke bijdrage kan leveren aan het herstel van vertrouwen. Een belangrijke vraag die hieraan vooraf moet gaan, is of de inwoners en de bedrijven in het gebied dit zelf ook zo zien. In onze aanpak van dit advies hebben we daarom ook gepeild of er draagvlak is voor de dialoogtafel bij de direct betrokkenen.

De door ons gekozen aanpak kent een viertal stappen, namelijk:

1. Definieren van uitgangspunten;
2. Gesprekken met direct betrokkenen;
3. Leren van de Tafel van Alders;
4. Analyse en voorstel dialoogtafel.

Hierna zullen we op deze afzonderlijke punten ingaan.

2.1 Definieren van uitgangspunten

Het is van belang dat de uitgangspunten bij de start van de opdracht duidelijk zijn en dat die in de gesprekken met de direct betrokkenen duidelijk worden gecommuniceerd. In onze opdracht hebben we drie uitgangspunten vooraf gedefinieerd. Uit de door ons gevoerde gesprekken met betrokkenen is gebleken dat er kritische succesfactoren zijn, waarmee terdege rekening moet worden gehouden wil de tafel een succes worden. De uitgangspunten vooraf zullen we hierna kort beschrijven.

Het advies van de commissie Meijer is een richtinggevend kader

Het rapport van de commissie als geheel is het kader voor de gesprekken die we met verschillende personen en organisaties zijn aangegaan. Dat betekent dat de volle omvang van de programmalijnen uit het rapport van de commissie aan de dialoogtafel wordt besproken. Een nieuwe start zou ernstig worden belemmerd als in het rapport selectief zou worden gewinkeld. Het advies wordt onder de bevolking en in de publieke opinie breed onderschreven. Het rapport wordt ervaren als herkenning en erkenning van de problematiek en wordt gezien als een “keurmerk” voor een goede aanpak van de problemen.

Nieuwe verhoudingen

We gaan ervan uit dat de tafel leidt tot nieuwe onderlinge verhoudingen. In de klassieke aanpak neemt de overheid besluiten,

die worden gepubliceerd en vervolgens kan de omgeving daar op reageren met zienswijzen en bezwaren. De dialoogtafel staat een geheel nieuwe aanpak voor. Hierbij hebben we gebruik gemaakt van adviezen van de Raad voor het openbaar bestuur en de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.

In het rapport "Vertrouwen op democratie" (Raad voor het openbaar bestuur, 2010) wordt de term verbonden verticaal bestuur gehanteerd. Hiermee wordt het belang aangegeven dat het verticaal georganiseerde openbaar bestuur weer deel moet worden van de horizontaal georganiseerde samenleving. Dat betekent dat het bestuur bijdragen levert aan door de samenleving aangedragen oplossingen in plaats van deze oplossingen in de weg te staan. Naar onze overtuiging is er vanuit deze benadering een goede kans dat de dialoogtafel een succes wordt, maar dat vereist dat de (bestuurlijke) partijen aan tafel (NAM en overheden) ervoor open staan en ernaar handelen.

Het WRR-rapport "Evenwichtskunst" (2011) gaat in op het omgaan met risico's. Men onderscheidt daarbij goede en kwade kansen en bepleit dat deze goede en kwade kansen zichtbaar voor de bevolking tegen elkaar worden afgewogen. Geconstateerd kan worden dat de afweging van goede en kwade kansen in het gaswinning-aardbeving dossier ontvlochten zijn geraakt. Met de dialoogtafel ligt er een goede mogelijkheid om deze historisch gegroeide onbalans te herstellen.

De nieuwe aanpak betekent dat aan de voorkant van besluitvormingsprocessen de dialoogtafel een betekenisvolle rol krijgt. In deze benadering blijft de formele verantwoordelijkheid voor het gaswinningsbesluit bij de minister, maar het proces in de aanloop naar zo'n besluit zou er in de nieuwe situatie anders uit

hebben gezien. Bewoners en bedrijven worden betrokken bij de planontwikkeling en de voorgenomen besluiten. Ook voor de andere gesprekspartners aan de tafel geldt: overeenstemming aan de tafel (consensus) is niet vrijblijvend, de deelnemers aan de tafel verplichten zich de resultaten in eigen kring te verdedigen. Voor gemeenten en provincie geldt hetzelfde. Ook zij moeten binnen de gegroeide werkwijze ruimte maken om het proces aan de tafel betekenis te geven. De horizontaal georganiseerde samenleving wordt zo verbonden met het verticale bestuur.

Veiligheidswaarborgen gaswinning

Het ligt voor de hand dat in het nieuwe gaswinningsbesluit waarborgen voor de veiligheid worden opgenomen en hoe dit wordt gemonitord. Het is in onze ogen vanzelfsprekend dat dit onderwerp wordt aan de dialoogtafel.

2.2 Gesprekken met betrokkenen

We hebben met een groot aantal organisaties en belanghebbenden gesproken. Zonder deze verkenning is het niet mogelijk om een goed advies over de dialoogtafel te geven. In de gesprekken is allereerst ingegaan op de vraag of men het nut van een dialoogtafel inziet. Vervolgens is ingezoomd op verschillende andere vragen, zoals de thema's die aan de tafel besproken moeten worden, hoe de vertegenwoordiging tot stand komt en met welk mandaat men er zit ten opzichte van de achterban, welke positie men inneemt aan de tafel, etc.

We hebben vooraf geen vastomlijnde agenda voor de gesprekken gemaakt en veel ruimte gelaten voor de eigen inbreng van de gesprekspartners. De gesprekken zijn vertrouwelijk geweest. De gesprekken hebben ons veel input gegeven over de verwachtingen die men heeft en waaraan voldaan moet worden om de tafel tot een succes te maken. Wij zijn onze gesprekspartners zeer erkentelijk voor de open wijze waarop zij ons te woord hebben gestaan.

In bijlage 2 wordt een overzicht gegeven van de personen waarmee we hebben gesproken.

2.3 Leren van de Tafel van Alders

In het rapport van de commissie Meijer wordt de tafel van Alders als een goed voorbeeld genoemd voor de dialoogtafel in Noordoost Groningen. De Tafel van Alders is een overlegtafel, die de problematiek rond Schiphol behandelt. We hebben met de naamgever van de Tafel, Hans Alders, gesproken en van hem veel waardevolle adviezen gekregen.

Bij Schiphol was sprake van een grote onbalans tussen de economische ontwikkeling van de luchthaven en de milieugevolgen daarvan. Dat leidde in de regio tot een groot wantrouwen tussen sector luchtvaart/overheid enerzijds en de bewoners anderzijds. Met de positieve ervaring van de Maasvlakte-ontwikkeling, waar de “omgevingspartijen” een plek hebben gekregen in het besluitvormingsproces, heeft men dit doorgetrokken naar de verdere ontwikkeling van Schiphol door daar een overlegtafel

op te zetten. In de aanpak is gekozen voor een stap-voor-stap-methode, waarbij in de eerste fase een paar urgente knelpunten zijn opgelost. Daarna kwamen de meer fundamentele lange-termijnvragen aan bod.

Unanieme adviezen van de tafel waren niet vrijblijvend en de adviezen werden onverkort door het rijk overgenomen. Voor de uitvoering van de besluiten was de tafel ook verantwoordelijk, evenals voor het oplossen van uitvoeringsproblemen. Verder had de tafel een eigen budget voor het laten uitvoeren van second opinions en was er experimenteerruimte gecreëerd voor schrijnende situaties. Dit heeft goed gewerkt en een belangrijke bijdrage geleverd aan het herstel van vertrouwen bij de omwonenden van Schiphol. Uiteindelijk is er een aanpak gekomen waar de doorontwikkeling van Schiphol in combinatie met een nieuw geluidsstelsel mogelijk werd (meer balans tussen economie en milieu).

2.4 Analyse en voorstel dialoogtafel

De uitkomsten van de verschillende gesprekken hebben we naast elkaar gelegd en daarin de grootste gemene deler gezocht. Daar waar sprake is van tegenstrijdige inzichten hebben we onze eigen afwegingen gemaakt.

Delen van het conceptadvies hebben we ter verificatie bij een aantal organisaties teruggelegd voor een reactie, vanuit de gedachte dat dit advies zo breed mogelijk moet worden gedragen.

3. Analyse

Uit de gesprekken die we hebben gevoerd, is ons gebleken dat het rapport van de commissie Meijer in de regio breed wordt omarmd. Ook de NAM is positief over de hoofdlijnen en over veel onderdelen van het rapport van de commissie, al identificeert men zich met sommige voorstellen meer dan met andere. De minister heeft over het rapport van de commissie tijdens het samenstellen van dit advies nog geen oordeel gegeven, al heeft ook hij erkend dat er bij een nieuw winningsbesluit maatregelen moeten volgen om in woningen en woonomgeving te investeren. In de periode dat wij de interviews hebben gehouden was er nog geen sprake van een overleg tussen het kabinet en de regio over een mogelijk akkoord inzake de voorstellen van de commissie Meijer.

Hierna zullen we aangeven wat de verschillende (groepen van) organisaties ons hebben gemeld over nut en noodzaak van de dialoogtafel. We onderscheiden daarbij de kerngroep burgemeesters en dijkgraaf, de Veiligheidsregio, de lokale organisaties, adviesorganisaties, Ministerie van Economische Zaken, NAM en de provincie Groningen.

Vervolgens vertalen we dit naar kritische succesfactoren voor de dialoogtafel.

3.1 Kerngroep burgemeesters en dijkgraaf

Er is een kerngroep geformeerd, waarin de burgemeesters van Eemsum en Loppersum deelnemen, omdat hun gemeenten het meest getroffen zijn, de burgemeester van Delfzijl als bestuurlijk vertegenwoordiger van de Veiligheidsregio en de dijkgraaf van het waterschap Noorderzijlvest mede namens het waterschap Hunze en Aa's.

De burgemeesters en dijkgraaf vertegenwoordigen in directe zin hun burgers/ingezetenen en komen op voor hun belangen. Tegelijkertijd verwacht de rijksoverheid van hen dat ze hun bestuurlijke rol invullen en loyaal besluiten van het rijk uitvoeren. In het geval van de gaswinning en de problematiek van de aardbevingen is er voor deze groep sprake van een dilemma, omdat het huidige gaswinningsbesluit van het rijk naar hun oordeel conflicteert met de veiligheid van de inwoners. De burgemeesters hebben aangegeven dat het voor hen van groot belang is dat burgers weer vertrouwen kunnen hebben in de toekomst, waarbij hun veiligheid gegarandeerd hoort te zijn.

Er wordt door de kerngroep een groot belang aan de dialoogtafel toegekend, mits de monitoring van de gaswinning ("hand aan de kraan") en het brede spectrum van het rapport van de commissie Meijer onderdeel wordt van de agenda. Veiligheid moet op plaats één staan en kan niet worden afgekocht. Verder wordt aangegeven dat NAM en EZ de dialoogtafel een ruim commit-

ment moeten geven en dat de afspraken die worden gemaakt niet vrijblijvend zijn. Aandacht wordt gevraagd voor het duidelijk scheiden van belangen en verantwoordelijken aan de tafel.

De onzekerheid bij de bewoners is groot en er is sprake van een groot wantrouwen richting rijk en NAM. Hoe belangrijk representatieve democratie ook is, juist vanwege dat wantrouwen moet deze aan de dialoogtafel worden aangevuld met vormen van directe vertegenwoordiging.

3.2 Veiligheidsregio

Alle gemeenten in de provincie Groningen maken deel uit van de Veiligheidsregio Groningen, dus ook de gemeenten in het aardbevingsgebied. De kerngroep heeft nadrukkelijk om aandacht voor de veiligheidsrisico's gevraagd. De Veiligheidsregio is zeer doordrongen van de gevaren van een zware aardbeving en heeft een rampenbestrijdingsplan in voorbereiding. Men heeft echter vastgesteld dat de specifieke kennis over aardbevingen en de gevaren daarvan onvoldoende aanwezig zijn. Dit vraagt een grote investering in het opbouwen van kennis en men heeft hiervoor ondersteuning bij het rijk gevraagd. Wij hebben met verbazing kennisgenomen van het feit, dat de minister van Veiligheid en Justitie een extra bijdrage voor het opbouwen van deze kennis heeft afgewezen.

3.3 Lokale organisaties

Met deze categorie bedoelen we alle partijen en groeperingen die een directe binding hebben met het gebied of belanghebbende in het gebied zijn. Dit is dus het brede palet van bewonersorganisaties, dorpsverenigingen, woningstichtingen, landbouwsector, natuur- en milieuorganisatie, cultuur-historische sector en vertegenwoordiging van het MKB en industriële bedrijven. Dit kunnen we doen, omdat over het geheel genomen het nut van de dialoogtafel door deze partijen wordt ingezien en men daaraan wil meewerken. Een enkele groepering vormt hierop een uitzondering. Zo stelt Schokkend Groningen zich principieel op het standpunt dat de functies wonen en winnen van aardgas niet meer samen gaan. Om die reden zien zij geen rol voor een dialoogtafel. Dit respecteren wij uiteraard.

Hoewel er een groot draagvlak is voor het idee van een dialoogtafel, is dit bepaald geen onvoorwaardelijke instemming. Het spreekwoord "vertrouwen komt te voet en gaat te paard" is hier zeker van toepassing. In de verschillende gesprekken hebben we gemerkt, dat er een groot wantrouwen is richting rijk en NAM, die naar het oordeel van de direct betrokkenen te lang de risico's van aardgaswinning hebben ontkend en gebagatelliseerd. Het terugwinnen van vertrouwen is niet een kwestie van "even" een dialoogtafel instellen en dan denken dat het wel goed komt. Dit gaat alleen lukken als de NAM en het rijk daadwerkelijk laten zien dat ze het serieus menen met zo'n dialoogtafel. "Een beetje commitment" is niet genoeg. Dit betekent dat de tafel de urgente onderwerpen moet behandelen en op voorhand bepaal-

de thema's niet uit de weg moet gaan. In de gesprekken werden opmerkingen gemaakt als: het moet geen praatclub worden, het moet wel ergens over gaan, NAM en EZ moeten bereid zijn hierin te investeren en de afspraken aan de tafel mogen niet vrijblijvend zijn. Verder gaf men aan dat, waar mogelijk, de dialoogtafel zou moeten aansluiten bij al in gang gezette ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld het Woon- en Leefbaarheidsplan Eemsdelta.

Een nuancering wat betreft het beeld over de NAM is hier op zijn plaats. We hebben gemerkt dat er bij de NAM nadrukkelijk sprake is van de wil om het in de toekomst anders te gaan doen en te willen breken met het verleden. Een aantal organisaties heeft ons aangegeven dat de ervaringen met de NAM de laatste tijd positiever zijn, bijvoorbeeld wat betreft de wijze waarop schade e.d. wordt afgehandeld. Tegelijkertijd zien we ook dat desondanks de NAM moeite heeft om de grote aantallen schadeclaims af te handelen. Dat de schadeafhandeling valt onder de verantwoordelijkheid van de NAM stuit, zo is ons gebleken, op veel weerstand. Er wordt met kracht voor gepleit de partij, die de schade moet vergoeden niet degene te laten zijn die vaststelt welke schade moet worden vergoed. Datzelfde geldt voor de verantwoordelijkheid voor het feitelijke herstel.

3.4 Adviesorganisaties

Met deze groep doelen we op het Staatstoezicht op de Mijnen, de Technische Commissie Bodembeweging en de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM). Daarnaast hebben we gesproken met Vereniging Eigen Huis, die meer een belangenorga-

nisatie dan een adviesorganisatie is. Behalve de hier benoemde organisaties zijn er natuurlijk meer organisaties, die beschikken over relevante kennis voor de dialoogtafel (bijvoorbeeld onderwijs- en onderzoeksinstituten, zoals Rijksuniversiteit Groningen en Hanzehogeschool).

De organisaties waarmee we hebben gesproken zien het belang van de dialoogtafel in, maar men wil geen partij zijn in de (politieke) discussies die aan de tafel gevoerd moeten worden. Maar de bereidheid om adviezen te geven en kennis in te brengen, bijvoorbeeld als het gaat om contra expertise op door de NAM aangeleverde technische voorstellen, is beslist aanwezig. Wij achten dat zeer belangrijk. Het kennismonopolie van de NAM is één van de factoren die het wantrouwen heeft versterkt. De beschikbare technische kennis van onafhankelijke organisaties kunnen soelaas bieden in het doorbreken van dit monopolie.

3.5 Ministerie van Economische Zaken (EZ)

Op 13 november 2013 heeft minister Kamp een brief aan de Tweede Kamer gestuurd met als onderwerp "Opdracht breed onderzoek schaliegas in Nederland". Uit deze brief citeren wij de volgende passage:

Regionale impact:

5. Ik heb verder het voornemen om een model op te zetten om de eventuele winning van schaliegas voor de regio in voldoende mate met compenserende maatregelen gepaard te laten gaan. Dit model zal tegelijkertijd met de ontwerp-structuurvisie aan u worden toegestuurd.

Regionale impact heb ik als apart punt benoemd omdat ik het van groot belang acht om de omgeving bij het gehele proces te betrekken. In elke fase naar de totstandkoming van de structuurvisie zullen bestuurders, inwoners en andere stakeholders volop worden betrokken. In aanloop naar een notitie reikwijdte en detailniveau voor het planMER zal deze dialoog met de omgeving verder worden uitgewerkt.

Wij gaan ervan uit dat dit uitgangspunt de maatstaf wordt voor Nederland als geheel. Dat betekent dat de uitwerking van de dialoogtafel in Noordoost Groningen goed past in het beleid van het ministerie. Tijdens de gesprekken met EZ was er nog geen overeenstemming bereikt over de benodigde financiële ruimte voor de uitvoering van de voorstellen van de commissie Meijer. Vanuit de betekenis van het overlegproces zou de redenering moeten zijn dat -gegeven de omvang van de aardgasopbrengsten- voor programma's waarover aan de tafel overeenstemming wordt bereikt op voorhand geen financiële blokkades behoren te bestaan. Het gaat echter niet alleen om geld, maar ook om de bereidheid om in het proces van de tafel te investeren, dat wil zeggen dat de vormgeving van de maatregelen niet top-down vanuit Den Haag worden gedictreed.

3.6 NAM

In onze gesprekken met de NAM is gebleken dat ze hun verantwoordelijkheid (willen) nemen en van plan zijn verder te gaan op de ingeslagen weg en hun maatschappelijke verantwoordelijkheid verder zullen vormgeven en uitbreiden in de komende tijd. Wij beschouwen dit als een goed signaal.

De NAM (h)erkent de verschillende programmalijnen uit het rapport van de Commissie en ondersteunt ook dat er zichtbare actie nodig is zowel op 'huis'-, 'buurt'- als regioniveau. De NAM heeft het afgelopen jaar intensief contact gehad met vele partijen, organisaties en bewoners in de regio. Op basis van deze gesprekken heeft NAM zelf ook een beeld gekregen van wat de prioriteiten zijn voor de verschillende bewoners(groepen) in de regio. De NAM heeft dat vertaald naar een voorstel voor regioversterking dat met het winningsplan publiek gemaakt zal worden eind januari. De adviezen van de commissie Meijer hebben daarin volgens de NAM zwaar meegewogen. Alhoewel de hoofdthema's in het plan van de NAM vergelijkbaar zijn, is de prioritering enigszins anders. De hoofdlijn van de commissie Meijer wordt door de NAM feitelijk dus onderschreven.

Belangrijke onderwerpen die de NAM graag aan de tafel wil bespreken zijn:

- Huis: afhandeling schade en uitrol versterkingsprogramma;
- Gas: verdere monitoring en studieprogramma gerelateerd aan bevingen in het Groninger gasveld;
- Regio: het verder versterken van de regio door optimaal de kansen die de regio biedt te benutten.

De NAM accepteert de beoogde procesgang: consensus aan de tafel over de inhoud betekent de bereidheid om dit te financieren, conform de gedachte van de commissie.

3.7 Provincie Groningen

De provincie omarmt voluit de adviezen van de commissie Meijer en is met het Rijk in de slag om overeenstemming te bereiken over het pakket aan maatregelen zoals de commissie heeft voorgesteld. Het idee van de dialoogtafel wordt door de provincie zeer ondersteund. Bij de uitwerking heeft men aandacht gevraagd voor het feit dat er meerdere programma's zijn op het gebied van economische ontwikkeling, leefbaarheid, krimp e.d. Het wordt nodig geacht dat de samenhang wordt gezocht tussen enerzijds de voorstellen van de commissie Meijer en anderzijds de overige stimuleringsprogramma's op provinciaal en noordelijk niveau. Voorkomen moet worden dat "wielen opnieuw worden uitgevonden". Initiatieven en programma's die in dit verband zijn genoemd, zijn:

- Woon- en Leefbaarheidsplan Eemsdelta;
- Research and Innovation Strategy for Smart Specialisation (RIS);
- Project Droge Voeten.

Woon- en Leefbaarheidsplan Eemsdelta

Dit plan is met veel partijen in de regio tot stand gebracht en haakt vooral in op het thema Krimp waar het gebied mee te maken heeft. Het is wijs om de hier opgedane ervaringen en ideeën via de tafel te vertalen naar het gehele aardbevingsgebied.

Research and Innovation Strategy (RIS)

In deze strategie werkt de provincie Groningen al samen met de andere noordelijke provincies. Deze samenwerking heeft ook

positieve effecten voor het getroffen gebied en het is aan te raden dat op een goede manier kruisbestuiving tot stand wordt gebracht tussen initiatieven vanuit het RIS en de initiatieven die de dialoogtafel oplevert.

Project Droge Voeten

In dit project wordt onderzocht hoe de boezemsystemen in de waterschappen Hunze & Aa's en Noorderzijlvest in de toekomst kunnen blijven voldoen aan de vastgestelde veiligheidsnormen, rekening houdend met een veranderend klimaat en bodemdaling door aardgaswinning. Doel van het project is om te komen tot geactualiseerde veiligheidsnormen en de benodigde maatregelen te bepalen om in 2025 aan deze normen te kunnen voldoen. In combinatie met het risico van een aardbeving adviseren wij dit onderwerp spoedig af te stemmen aan de tafel, waarbij er aandacht voor gevraagd wordt om eerder dan 2025 aan de veiligheidsnormen te voldoen.

3.8 Overige signaleringen

Uit veel van de gesprekken is ons gebleken dat het bestaande ongenoegen zijn oorsprong vindt in de jarenlange ontkenning van de risico's van aardgaswinning en dat beschikbare informatie aan de bevolking is onthouden.

Wat ook duidelijk werd, is dat de financiële invulling over de programmalijnen, zoals de commissie Meijer die voorstelt, niet door iedereen goed zijn begrepen. Het geraamde bedrag over 20 jaar voor het aanvullende pakket van € 895 miljoen is te

vaak ervaren alsof dit in financiële zin het enige is dat de commissie voorstelt. In de beeldvorming is ondergesneeuwd, dat er ook sprake is van het vergoeden van schade en het investeren in preventie, waarvoor de NAM hoe dan ook verantwoordelijk was en is. Onze inschatting is dat de kosten die hiermee samenhangen en door de commissie Meijer op PM zijn gesteld een veelvoud zijn van het bedrag voor de aanvullende maatregelen. De uitwerking aan de tafel gaat dus niet alleen over de plus van € 895 miljoen, maar over het hele pakket van maatregelen dat de commissie heeft voorgesteld.

De organisatie van de preventie en de afhandeling van de schade valt nu nog onder directe verantwoordelijkheid van de NAM. We hebben hier grote weerstand bij ervaren (te weinig onafhankelijk). De NAM deelt de wenselijkheid van een ontvlechting van verantwoordelijkheden. Wij zijn van mening dat het op afstand van de NAM zetten van preventie en schadeafhandeling helpt bij het terugwinnen van het vertrouwen. Wij bevelen aan hiervoor een werkmaatschappij op te zetten. Deze werkmaatschappij moet er onder meer toe leiden dat de doorlooptijden van (complexe) schades worden verminderd en dat bewoners in hun schadeafhandeling worden ontzorgd.

3.9 Kritische succesfactoren

Uit de verschillende gesprekken halen we de kritische succesfactoren voor het functioneren van de dialoogtafel. Hierna zullen we deze benoemen.

Grondig onderzoek naar voorlichting over de risico's gaswinning in het verleden

Het wantrouwen jegens het rijk en de NAM in het winningsgebied is gedurende de achter ons liggende periode sterk gevoed door het gevoel van de bewoners van het gebied dat zij over de risico 's van de winning jarenlang onvoldoende en wellicht ook onjuist zijn geïnformeerd. De aardbeving in Huizinge (zomer 2012) bracht hierin een kentering. Het helpt als de Haagse politiek (Tweede Kamer) dit erkent en duidelijk aangeeft dat er een nieuwe start gemaakt moet worden door de NAM en het Ministerie van Economische Zaken. In de huidige aanpak en stijl van werken wordt het besluitvormingsproces als gesloten en ondoorzichtig ervaren. Het is beter om de partijen in het gebied meer mede-eigenaarschap te geven, temeer daar de meeste partijen bereid zijn om medeverantwoordelijkheid te nemen voor het behoud van draagvlak van de gaswinning, onder de conditie dat adequate voorzieningen worden getroffen ten aanzien van veiligheid, schadeherstel, leefbaarheid en perspectief voor het winningsgebied. Hier willen we nogmaals verwijzen naar de brief die minister Kamp aan de Tweede Kamer heeft gestuurd over het onderzoek schaliegas (zie par. 3.5). Wij achten het van groot belang, ten einde de periode van ernstige verwijten te kunnen afsluiten, dat objectief wordt vastgesteld hoe deze voorlichting is verlopen. Daarom adviseren wij om een wetenschappelijk onderzoek te starten naar de vraag of de bevolking tijdig en correct over de risico's van de aardgaswinning is geïnformeerd. Te denken valt aan een gezamenlijk onderzoek door de Rijksuniversiteit Groningen en de Hanzehogeschool.

Duidelijke spelregels en inkadering

Vooraf moet helder zijn wat de rol van de tafel is en welke afspraken daarbij gelden. Alle organisaties zitten als partij aan tafel. Dit betekent dat unanieme adviezen door iedereen in zijn of haar achterban verdedigd moeten worden en waar nodig vastgelegd in besluiten. Het is, zoals gezegd, dus niet vrijblijvend. In het geval aan de tafel geen overeenstemming wordt bereikt, geldt dat alles wat aan tafel door partijen is gezegd, komt te vervallen. In ieder geval geldt dat de formele bevoegdheden van de partijen aan tafel niet veranderen, maar de weg naar die besluitvorming zal anders vorm gegeven moeten worden dan men traditioneel gewend is. De NAM en het rijk moeten volstrekt transparant zijn over de negatieve effecten van de gaswinning (de kwade kansen zoals de VRR dat noemt). Verder moeten de partijen aan tafel open zijn in hun afwegingen en is het nodig dat er ruimte is voor het kunnen laten verrichten van second opinions. In het volgende hoofdstuk wordt de opzet en de werkwijze van de dialoogtafel beschreven.

Agendering op basis van urgentie en niet vrijblijvend

De inhoud van de agenda wordt in hoge mate bepaald door de gevoelde urgentie in de regio. Op voorhand worden geen onderwerpen uit de weg gegaan. Dat is één van de lessen van de dialoogtafel rond Schiphol: voor de geloofwaardigheid van de tafel is het van belang niet op voorhand gespreksonderwerpen te blokkeren.

De adviezen van de commissie Meijer vormen een richtinggevend kader

Het is noodzakelijk dat de volle breedte van de voorstellen van de commissie door alle partijen wordt erkend. Partijen zullen bij de verdere uitwerking van de programma's aan de dialoogtafel de bereidheid moeten hebben naar consensus te streven.

Beoordelen veiligheidswaarborgen

Het vast te stellen winningsplan moet veiligheidswaarborgen bevatten en de monitoring van de winning en de consequenties daarvan op de veiligheid is een bespreekpunt voor de tafel. Ook hiervoor geldt dat consensus wordt nagestreefd.

Communicatie

Cruciaal voor het succes van de tafel is een goede communicatie tussen de partijen aan tafel onderling en met de betreffende achterbannen. Minstens zo belangrijk is het vormgeven van goede informatie naar de bevolking. Natuurlijk is internet hierbij een belangrijk medium, maar we houden er ook rekening mee dat niet alle inwoners hiermee verbonden zijn. Dit stelt eisen aan de wijze waarop de communicatie naar de bevolking en de achterbannen van de personen aan de tafel vorm wordt gegeven. In het volgende hoofdstuk komt dit terug.

Concluderend kunnen we -op basis van de door ons gevoerde gesprekken- stellen dat, mits rekening gehouden wordt met de hier vermelde kritische succesfactoren, er een groot draagvlak is voor het inrichten van de dialoogtafel.

4. Opzet dialoogtafel

Op basis van het voorgaande concluderen we dat het zinvol is om een dialoogtafel op te richten. Het doel hierbij is dat bewoners, bedrijven en lokale bestuurders in het aardbevingsgebied weer serieus worden genomen en worden betrokken bij de ontwikkeling van plannen en te nemen besluiten. Als dit proces van betrokkenheid goed gaat werken, dan draagt dat bij aan het herwinnen van vertrouwen in het rijk en de NAM. Dat gaat niet vanzelf. De tafel is een instrument dat kan helpen het vertrouwen stap voor stap terug te winnen. Dat is een kwestie van lange adem; de op te zetten dialoogtafel zal daarom voor een langere periode moeten functioneren. Wij adviseren om dit minimaal voor vijf jaar te doen en op basis van een evaluatie te bepalen of continuering wenselijk is.

De dialoogtafel is het startpunt van veel (nieuwe) ontwikkelingen, zet de lijnen hiervoor uit en wordt hierin gefaciliteerd door de overheden en de NAM. De regie komt voor een belangrijk deel in het gebied zelf te liggen. De kennis en ervaring van de horizontaal georganiseerde samenleving wordt daardoor onderdeel van de afweging voor de bevoegde gezagen (het verticale bestuur). Op deze manier georganiseerd, kan de dialoogtafel echt betekenis krijgen en wordt het meer dan een inspraakclub die besluiten pas achteraf van zienswijzen kan voorzien. De dialoogtafel staat dus aan het begin van het besluitvormingsproces en niet aan het eind!

Alleen als alle spelers het voorgaande erkennen én hiernaar handelen heeft het zin om de dialoogtafel op te richten. Dan is ons advies: doen! De uitwerking wordt hierna gegeven.

Indien partijen de hoofduitgangspunten niet onderschrijven of het proces van de tafel onderdeel laten worden van een tactisch spel waardoor schijnlegitimatie ontstaat, dan heeft het naar onze mening geen zin om de dialoogtafel te starten. Het risico dat de tafel dan mislukt is in dat geval te groot, wat betekent dat het vertrouwen in de NAM en de overheid verder wegzakt dan ooit.

Op basis van de door ons gevoerde gesprekken gaan we er vanuit dat de uitgangspunten van de tafel breed worden onderschreven. In het vervolg van dit hoofdstuk zullen we achtereenvolgens ingaan op de thema's die aan tafel behandeld moeten worden, welke organisaties partij zijn aan tafel, wie als adviseurs fungeren, inkadering, communicatie, uitvoeringsorganisatie en financiering.

4.1 Thema's aan tafel

De tafel heeft als vertrekpunt dat alle betrokkenen de voorstellen van de commissie Meijer als een richtinggevend kader voor het werken aan de tafel accepteren.

Dat betekent in onze ogen dat de voorstellen van de commissie in hun volle breedte aan de dialoogtafel worden besproken. Het rapport van de commissie vormt het richtinggevend kader van de tafel, al beseffen we dat niet elke partij aan alle onderdelen van het rapport dezelfde waarde toekent. De tafel moet daarom de ruimte hebben om bij te kunnen sturen waar dat nodig wordt geacht. Daarbij moeten de argumenten aan tafel over een weer gewogen kunnen worden. De te agenderen onderwerpen en de prioriteiten zullen zo snel mogelijk door de tafel moeten worden vastgesteld.

Wij stellen voor dat de tafel beschikt over een zelfstandig budget voor het kunnen laten uitvoeren van onderzoek of second opinions, voortvloeiend uit door de tafel geformuleerde onderzoeksvragen. Dit budget valt onder directe verantwoordelijkheid van de voorzitter. Indicatief wordt uitgegaan van een jaarbudget van € 300.000,=.

De te agenderen onderwerpen voor de tafel worden bepaald door de partijen aan de tafel. Wezenlijk is dat niemand een blokade legt op te bespreken onderwerpen.

Het is goed om fasering aan te brengen in te bespreken thema's. De urgentie speelt daarbij een wezenlijke rol. Veiligheid en preventie staan voor betrokkenen in het gebied bovenaan. Ook het ministerie van EZ en de NAM hebben zich in deze geest uitgelaten.

Om de verwachtingen bij de te bespreken thema's aan de tafel goed te managen is het raadzaam om per onderwerp vooraf te bepalen welke rol er voor de bevoegde gezagen ligt.

Door de Raad voor het openbaar bestuur wordt in het rapport "Loslaten in vertrouwen" (2012) de overheidsparticipatietrap geïntroduceerd. Dit is een hulpmiddel om vooraf te bepalen wat de overheidsbemoeienis kan zijn bij bepaalde taken of onderwerpen (zie onderstaand kader).

Loslaten ~ Wanneer de overheid een taak helemaal loslaat, heeft ze inhoudelijk noch in het proces enige bemoeienis.

- *Faciliteren ~ De overheid kiest een faciliterende rol als het initiatief van elders komt en zij er belang in ziet om dat mogelijk te maken.*
- *Stimuleren ~ Een trede hoger heeft de overheid wel de wens dat bepaald beleid of een interventie van de grond komt, maar de realisatie daarvan laat ze over aan anderen. Ze zoekt slechts naar mogelijkheden om die anderen in beweging te krijgen.*
- *Regisseren ~ Wanneer de overheid kiest voor regisseren, betekent dat ook andere partijen een rol hebben maar dat de overheid er belang aan hecht wel de regie te hebben.*
- *Reguleren ~ Bovenaan de trap staat het zwaarste instrument dat de overheid kan inzetten, namelijk regulering door wet- en regelgeving.*

Als consequentie van dit middel kan de overheid regels ook handhaven en overtreding daarvan sanctioneren. Het instrumentarium van reguleren benadrukt dat de overheid daar waar het onder meer gaat over vraagstukken van orde en veiligheid altijd in een verticale verhouding tot haar burgers staat. Het pleidooi van de Raad in dit advies en eerder in Vertrouwen op democratie dat de overheid beter moet anticiperen op de horizontale verhoudingen in de publieke ruimte, betekent geenszins dat de Raad vindt dat de verticale relatie die de overheid onmiskenbaar met mensen heeft te onderhouden op enigerlei wijze ter discussie staat.

Wij zullen bij de hierna genoemde thema's aangeven wat ons idee is. Bij toekomstige onderwerpen die aan de dialoogtafel besproken moeten worden is het verstandig om hierover vooraf duidelijkheid te geven. Het is dus van belang om vooraf scherp te hebben of bij de onderwerpen sprake is van informatieoverdracht, consultatie of onderhandeling ten einde consensus te bereiken.

Wij voorzien dat de volgende thema's snel aan de tafel besproken moeten worden.

Gaswinningsbesluit en monitoring

Medio januari 2014 komt de Minister met het ontwerp gaswinningsbesluit. Eigenlijk is het een gemiste kans dat het ontwerp niet vooraf is gedeeld met de regio, maar dat kan niet meer worden teruggedraaid, de start van de dialoogtafel ligt ná de publicatie van het ontwerpbesluit. We nemen aan dat in het besluit waarborgen zijn opgenomen over veiligheid en de monitoring

daarvan. De monitoring is een logisch agendapunt voor de tafel, waarbij de consequenties voor de omvang van de gaswinning bespreekbaar moeten zijn ("hand-aan-de-kraan-principe").

Rol overheid/NAM: regisseren -- reguleren.

Regeling schrijnende gevallen

In het advies van de commissie Meijer wordt het oplossen van schrijnende situaties als een afzonderlijke maatregel genoemd. Hiervoor is € 20 miljoen voor 20 jaar geraamd. Het is van belang dat hiervoor snel een regeling wordt ontworpen, die recht doet aan de gerezen problematiek. Het is bovendien nodig om experimenteerruimte te creëren, omdat formele regels soms te rigide zijn en oplossingen in de weg staan. Over deze onderwerpen dient aan de tafel overeenstemming te worden bereikt. We zijn verheugd dat in de geest van ons advies in het akkoord op hoofdlijnen tussen kabinet en regio een fonds voor specifieke situaties is opgenomen.

Rol overheid/NAM: faciliteren -- stimuleren.

Rampenbestrijdingsplan

Het plan zelf, wat te doen bij een zware aardbeving, is in de eerste plaats een verantwoordelijkheid voor de Veiligheidsregio, maar ook hiervoor geldt dat er een open dialoog aan de tafel moet plaatsvinden. Zaken die in het verlengde hiervan spelen zijn onder meer de wijze waarop de communicatie vormgegeven wordt, hoe er bijvoorbeeld op scholen en in zorginstellingen

geoeft moet worden. Het is van het grootste belang dat de risico's verbonden aan verschillende veiligheidsscenario's open met de bevolking worden gecommuniceerd.

Rol overheid: regisseren -- reguleren.

Taxatieproces

Het is belangrijk dat het afhandelen van de schade optimaal verloopt. Daarom is dit een onderwerp wat zeker op tafel dient te komen. We stellen voor dat de tafel de huidige regeling analyseert en waar nodig verbetering aanbrengt in het proces van taxatie van de schade-omvang.

Rol overheid: faciliteren -- stimuleren.

Opzetten werkmatschappij voor preventie en herstel

Omdat preventie direct gerelateerd is aan veiligheid is het belangrijk dat dit onderwerp snel opgepakt wordt. De rollen van diverse partijen moeten helder gesteld worden, er moet een goed model gekozen worden om de uitvoering optimaal te laten verlopen.

We hebben veel weerstand gezien bij het feit dat de NAM verantwoordelijk is voor bepalen van de schade en de afhandeling ervan. Het is aan te raden om zo snel mogelijk de preventie en het herstel onafhankelijk van de NAM te organiseren en dit te professionaliseren. Wij bevelen aan om hiervoor een werkmatschappij voor preventie en herstel op te richten.

Hoe dit het beste vorm kan krijgen en aan welke voorwaarden voldaan moet worden, wordt bepaald aan de dialoogtafel.

Rol overheid/NAM: faciliteren -- stimuleren.

Project droge voeten

Eerder hebben we opgemerkt dat de provincie en de waterschappen werken aan een plan voor veiligere waterkeringen (par. 3.7). Gelet op de urgentie (risico van een aardbeving) stellen we voor dat aan de tafel zo spoedig mogelijk de mogelijkheid verkend wordt om delen van de uitvoering te vervroegen.

Rol overheid: regisseren -- reguleren.

Wat in 2014 en verder de vervolagenda van de dialoogtafel wordt, wordt bepaald door de partijen die aan de tafel deelnemen. Nogmaals wordt hier benadrukt dat er geen onderwerpen mogen zijn, die op voorhand worden uitgesloten. Verder zijn er goede kansen om bij reeds lopende ontwikkelingen aan te sluiten.

Een aantal onderwerpen voor de toekomstige agenda kan hier alvast worden genoemd:

- Effecten op geestelijke gezondheidszorg en de aanpak hiervoor;
- Verbreding Woon- en Leefbaarheidsplan Eemdelta;
- Waardedaling onroerend goed in relatie tot vermindering WOZ-opbrengsten voor gemeenten;
- Research and Innovation Strategy.

Als de tafel een tijd heeft gefunctioneerd, is het verstandig om te beoordelen wat de geconcretiseerde invulling van de voorstellen heeft opgeleverd. Een inhoudelijke evaluatie van de verschillende thema's dus, waarmee de tafel zichzelf een instrument verschaft om te beoordelen of men op de goede weg is.

4.2 Samenstelling tafel

Bij de samenstelling van de dialoogtafel is het nodig dat er een stevige representatie vanuit het gebied wordt gerealiseerd. Immers, het is de bedoeling van de tafel, dat de regie voor nieuwe ontwikkelingen meer in het gebied zelf komt te liggen en daarvoor is het nodig dat er uit het gebied voldoende "gewicht" aan de tafel wordt ingebracht.

Omdat de tafel qua omvang niet te groot moet zijn en tegelijkertijd de inwoners voldoende gerepresenteerd moeten worden, hebben we -waar mogelijk- een combinatie gezocht van vertegenwoordiging uit een bepaalde organisatie/groep én het woonachtig zijn in het gebied. Na verloop van tijd moet door de tafel zelf beoordeeld worden of de representatie vanuit verschillende doelgroepen aan de tafel herijking behoeft. Hierbij moet beoordeeld worden of directe vormen van representatie wenselijk en mogelijk zijn. Er moet vanaf de start in ieder geval voldoende ruimte zijn om de terugkoppeling naar de achterbanen goed vorm te kunnen geven. In paragraaf 4.4 gaan we hier verder op in.

Het succes van de dialoogtafel zal in belangrijke mate worden bepaald door de kwaliteit van de mensen die aan tafel zitten. Het is nodig dat deze personen een ruim mandaat hebben vanuit hun eigen organisatie en/of over groot draagvlak beschikken bij hun achterbannen. In onze ogen leidt dit ertoe dat de vertegenwoordiging aan de tafel zoveel mogelijk op bestuurlijk niveau moet worden ingevuld en als dit niet mogelijk is minimaal op directieniveau.

Van alle deelnemers wordt verwacht dat ze in staat zijn om boven het eigen deelbelang uit te stijgen en mee kunnen praten over de volle breedte van voorgestelde programmalijnen van de commissie Meijer. Binding met het gebied vinden we belangrijk; deelnemers die in het gebied wonen, mits ze voldoen aan de overige criteria, hebben daarom onze voorkeur.

Verder is het van belang dat wordt gewerkt met vaste vertegenwoordigers, die vrijwel bij elke vergadering aanwezig zijn. Het is niet de bedoeling om te werken met plaatsvervangers, omdat dit naar onze opvatting zal leiden tot vervlakking van de tafel en niet de diepgang bereikt kan worden die nodig is. Cruciaal is de rol van de voorzitter, die in hoge mate als bruggenbouwer aan de slag zal moeten. Hierna doen we een voorstel hoe wij denken dat de tafel het beste bemenst kan worden. Achtereenvolgens zullen we de verschillende partijen benoemen en kort ingaan op hun positie.

Voorzitter

De voorzitter staat met gezag boven de partijen en moet zijn/haar sporen meer dan verdiend hebben op het snijvlak van bestuur en samenleving. De voorzitter is het boegbeeld van de tafel. Van belang is niet alleen dat de voorzitter draagvlak heeft in het gebied, maar vooral ook in het "Haagse" zijn weg weet te vinden en daar beschikt over een goed netwerk. Verder is het van belang dat de voorzitter in staat is om belangentegenstellingen te overbruggen en daarbij gebruik maakt van creatieve oplossingen, zodat adviezen uiteindelijk unaniem zijn.

Gemeenten/Waterschappen

Het hoeft geen betoog dat het lokale openbaar bestuur aan de dialoogtafel gerepresenteerd moet zijn. De kerngroep (zie par. 3.1) is bereid hiervoor één burgemeester aan te wijzen. De dijkgraaf heeft aangegeven dat de vertegenwoordiging door een burgemeester ook voor hem acceptabel is. De vertegenwoordigende burgemeester koppelt terug naar alle gemeenten en de waterschappen in het gebied. Wij stellen deze praktische aanpak, gegeven de noodzakelijk beperkte omvang van de tafel, zeer op prijs.

Groninger Bodem Beweging (GBB)

Wij stellen voor dat de vertegenwoordiging van bewoners wordt ingevuld door de Groninger Bodem Beweging. Deze vereniging heeft een snelgroeiend ledental van inmiddels bijna 1500 en is in staat om in een bestuurlijke setting te opereren. Ze kan een afvaardiging leveren die in staat is om positie aan de tafel in

te nemen. Omdat we het van groot belang vinden dat bewoners goed vertegenwoordigd zijn, stellen we voor dat de GBB twee vertegenwoordigers afvaardigt, bij voorkeur personen die in het gebied woonachtig zijn.

Vereniging Groninger Dorpen/dorpsverenigingen

De verschillende dorpsverenigingen in het gebied hebben doorgaans goede ideeën over de eigen leefomgeving. De dorpsverenigingen zijn georganiseerd in de Vereniging Groninger Dorpen (VDG). Wij stellen voor dat de VDG één bestuurslid afvaardigt naar de tafel en dat dit iemand wordt die ruim draagvlak heeft bij de achterbannen van dorpsverenigingen én die zelf in het gebied woonachtig is. Verder is het van belang dat de afgevaardigde over voldoende ervaring beschikt om in staat te zijn een goede inbreng aan de tafel te leveren.

Stichting Oude Groninger Kerken (SOGK)

Deze stichting beheert veel oude cultuurhistorische gebouwen in de provincie Groningen en dus ook in het getroffen gebied. Deze stichting is bereid om haar kennis over het herstel en preventie van oude gebouwen beschikbaar te stellen om na te gaan in welke vorm preventief maatregelen kunnen worden genomen om bij sterkere bevingen onherstelbare schade zo veel mogelijk te voorkomen. Onderwerpen als 'leefbaarheid, draagvlak en identiteit' gericht op de dorpen met kerken als accommodatie voor de versterking van de sociale cohesie en de verbetering van het sociaal-culturele klimaat heeft voor de SOGK de hoogste prioriteit. Dit betekent dat we de SOGK zien als een

belangrijke representant voor het cultuurhistorisch erfgoed in het gebied. Wij stellen voor dat de directeur van de stichting toetreedt tot de tafel.

Natuur- en Milieufederatie Groningen (NMFG)

Verduurzaming is één van de speerpunten van de NMFG. In de voorstellen van de commissie Meijer is dit in de programmalijnen ook goed terug te vinden. De NMFG is daarom een logische partij aan tafel, temeer daar preventie ook gericht kan zijn op het voorkomen van milieuschade bij zwaardere aardbevingen. Wij adviseren dat de directeur van de NMFG degene is die de (gezamenlijke) natuur- en milieuorganisaties aan de tafel representeert.

Woningstichtingen

Een groot deel van de woningvoorraad in de regio is in bezit van een aantal woningstichtingen. Deze stichtingen beschikken over goede bouwkundige kennis, die van belang is voor bijvoorbeeld het meedenken over preventieprogramma's en schadeherstel. Deze stichtingen hebben aangegeven dat hun kennis ten dienste kan staan van het grotere belang. Er is bereidheid uitgesproken dat ook particuliere eigenaren, die bijvoorbeeld woningen hebben in dezelfde complexen waar de stichtingen hun huurhuizen hebben, kunnen meelopen in de preventie aanpak. Ons advies is dat de gezamenlijke stichtingen één bestuurder-directeur afvaardigen namens hen allen. Ze hebben aangegeven hiertoe goed in staat en bereid te zijn.

LTO-Noord

Het is van belang dat de agrarische sector aan de dialoogtafel zit. Behalve dat boeren eigenaren zijn van onroerend goed en te lijden hebben onder de risico's van aardbevingen, is de sector ook een belangrijke speler in het veld van duurzame economische ontwikkeling (bio based economy). Van belang is dat de afgevaardigde van LTO-Noord een boer is uit het gebied, die bovendien lid is van het bestuur van LTO-Groningen en draagvlak heeft bij de collega-boeren in het gebied. Aangeven is dat men in een dergelijke vertegenwoordiging kan voorzien.

Midden- en kleinbedrijf

In de verschillende dorpen zijn lokale ondernemers vaak georganiseerd in ondernemersverenigingen of -kringen. Het gaat hier doorgaans om kleine ondernemingen die voor de leefbaarheid in de dorpen van groot belang zijn. De koepel, waar de lokale verenigingen doorgaans mee in contact zijn, is MKB-Noord. Belangrijk is dat deze specifieke groep deelneemt aan de tafel. Van de persoon, die toetreedt tot de tafel namens de MKB-bedrijven, wordt verwacht dat deze een directe binding heeft met het gebied en over voldoende vaardigheden beschikt om deze categorie goed aan de tafel te kunnen vertegenwoordigen.

Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta (SBE)

SBE is de ondernemersorganisatie in de Eemsdelta (Delfzijl, Appingedam en Eemshaven), die de belangen van de aangesloten bedrijven (ruim 100) in de sectoren havens, logistiek, industrie, energie en dienstverlening behartigt.

Voor de programmalijn "Duurzaam economische perspectief" is de input vanuit deze groep relevant. Daarnaast geldt ook voor de bedrijven in het havengebied dat er sprake is van risico's door aardbevingen. We stellen voor dat SBE door haar voorzitter aan de tafel wordt vertegenwoordigd.

Samenwerking Mijnbouwschade Groningen

In dit samenwerkingsverband nemen deel de Vereniging Groninger bodembeweging, de Stichting Compensatie Bodemdaling, Gronings Particulier Grondbezit, Vereniging Groninger Dorpen, de Vereniging Groninger Gemeenten, Libau Groningen en SBE. Omdat de schadeafhandeling een belangrijk thema wordt aan de tafel, ligt deelname van dit samenwerkingsverband voor de hand. Wij adviseren dat de voorzitter het samenwerkingsverband aan de tafel gaat vertegenwoordigen.

Veiligheidsregio Groningen

Het is volstrekt duidelijk dat het thema veiligheid een belangrijk, zo niet het belangrijkste, onderwerp van de tafel wordt. Om die reden vinden wij het van belang dat de Veiligheidsregio deelneemt aan de tafel. We stellen voor dat de vicevoorzitter de Veiligheidsregio vertegenwoordigt, omdat dit een burgemeester uit het gebied is.

Provincie

De programmalijnen die de commissie Meijer voorstelt, behoren van oudsher tot de kerntaken van de provincie. Bovendien kan de provincie bij uitstek de verbinding maken met andere

ontwikkelingsprogramma's die provinciebreed spelen op het gebied van economische ontwikkeling, krimp en leefbaarheid. Naar verwachting zal de provincie ook een substantiële financiële bijdrage leveren aan de programmalijn "Duurzaam economisch perspectief". Ons advies is dat de provincie aan de tafel door één gedeputeerde wordt vertegenwoordigd.

Ministerie Economische Zaken

Het ministerie is het bevoegd gezag voor de winning van gas. Zonder het ministerie aan tafel als partij in dit proces is het niet zinvol om de dialoogtafel op te zetten. Wij verwachten dat dit door de minister zal worden onderschreven. Dat de minister niet zelf in de gelegenheid is om aan de tafel deel te nemen, is begrijpelijk. Wij zijn van mening dat het ministerie minimaal op directeursniveau aan de tafel zou moeten deelnemen, waarbij er voldoende mandaat voor deze deelnemer is om afspraken aan de tafel te kunnen maken. We stellen voor dat de directeur Energiemarkt van het ministerie deze rol invult.

NAM

De NAM is, als de organisatie die het gas uit de bodem haalt, direct in financiële zin aansprakelijk voor de negatieve effecten van de winning (preventie, schade etc.). Ook voor deze organisatie geldt dat ze partij moet zijn aan de dialoogtafel. Om het mandaat aan tafel goed te regelen heeft de directeur van de NAM aangegeven deel te willen nemen. Wij achten voor het welslagen van de tafel zijn persoonlijk commitment van groot belang.

Inclusief de voorzitter bestaat de tafel op basis van dit voorstel uit 16 personen. Veel groter moet het niet worden, met dien verstande dat wij nog wel een specifieke rol zien voor enkele onafhankelijke deskundigen. Deze zijn geen partij aan de tafel, maar kunnen door hun adviezen eigenstandig informatie verstrekken naast de technische inbreng die vanuit NAM en rijk verwacht mag worden. Je zou kunnen zeggen dat dit een technische tafel is met een onafhankelijke adviesrol. Partijen die in onze ogen aan deze technische tafel in ieder geval niet mogen ontbreken zijn het Staatstoezicht op de Mijnen, de Technische Commissie Bodembeweging en de Veiligheidsregio (ambtelijk). Deze organisaties hebben aangegeven daartoe (voor specifieke agendapunten) bereid te zijn. Daarnaast is de NOM bereid gevonden om hun kennis op het gebied van bedrijven en economische ontwikkeling in te brengen. Verder zou op ad hoc basis technische kennis aangeboord kunnen bij bijvoorbeeld de Denktank van de Groninger Bodembeweging, de onderwijs- en onderzoeksinstellingen in de regio, Groningen Seaports (specifieke kennis haven infrastructuur) en de Vereniging Eigen Huis.

Naast dit meer technisch georiënteerde deel ligt het voor de hand om voor specifieke ontwikkel- en uitvoeringsopdrachten (regionale) partijen uit de samenleving te betrekken. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een groep van ondernemers die gevraagd wordt om met voorstellen te komen voor de uitwerking van het economisch spoor. Ons uitgangspunt hierbij is dat de voorstellen worden besproken aan de tafel met als doel hierover consensus te bereiken. In het akkoord van 17 januari

2014 tussen kabinet, provincie, gemeenten en NAM is opgenomen dat er een “Economic Board” wordt ingesteld, waarvan de instemming noodzakelijk is om uit het fonds economisch perspectief bestedingen te mogen doen. Wij stellen voor dat de tafel periodiek geïnformeerd wordt over de activiteiten en resultaten van het werk van de Board.

4.3 Structuur en werkwijze

In het voorgaande hebben we aangegeven wat volgens ons de hoofduitgangspunten voor de dialoogtafel moeten zijn, wat de thema's zijn die aan de tafel besproken moeten worden en welke deelnemers wij voor ogen hebben. In deze paragraaf benoemen we nog een paar aanvullende punten voor de structuur en de werkwijze.

Structuur

Voor de tafel wordt een onafhankelijke voorzitter aangezocht die adequaat moet worden ondersteund (zie 4.5 uitvoeringsorganisatie). Alle deelnemers aan tafel nemen op basis van gelijkwaardigheid aan het overleg deel en er is sprake van vaste vertegenwoordigers (par. 4.2). Het eerste echelon van de deelnemende partijen zit aan tafel en in beginsel wordt niet gewerkt met plaatsvervangers. In voorkomende gevallen mag men zich wel laten ondersteunen. Initiatieven die aan de tafel ontstaan, worden waar mogelijk voor de uitvoering belegd bij bestaande organisaties of bij de eventueel op te richten werkmaatschappij.

Werkwijze

Op basis van input van deelnemers bereidt de voorzitter, ondersteund door een secretaris, de agenda voor. Van belang is dat voor elke vertegenwoordiger aan tafel de terugkoppeling goed is geregeld. Van de lokale vertegenwoordigers mag niet verwacht worden dat zij hun achterban kunnen binden; die is daarvoor veel te divers. Wel mag verwacht worden dat ze besluiten bij hun achterban verdedigen. Communicatie is dus een essentieel onderdeel en moet goed worden uitgewerkt. Dit heeft consequenties voor de uitvoeringsorganisatie. Ter voorbereiding van de dialoogtafel kunnen ambtelijke uitwerkingsopdrachten worden gegeven. In de praktijk zal blijken dat bij uitvoering van initiatieven e.d. er onverwachte uitvoeringsproblemen zijn. Het oplossen van deze uitvoeringsproblemen wordt ook besproken aan de tafel, zodat voor de gekozen oplossingen breed draagvlak ontstaat.

4.4 Communicatie

Omdat goede communicatie een belangrijk instrument is bij het welslagen van de dialoogtafel benoemen we hier een paar belangrijke aandachtspunten.

De achterbannen van de partijen aan de tafel zijn zeer divers en verschillen sterk in omvang. Daar komt bij dat de deelnemers aan de tafel vaak meer dan één organisatie vertegenwoordigen, ofwel een grote groep bewoners of bedrijven representeren zonder dat deze individueel gebonden zijn aan de afspraken van die tafel. Deze deelnemers moeten goed ondersteund worden in hun communicatieve rol naar hun respectievelijke achter-

bannen. Dat vereist heldere eenduidige verslaglegging van besproken punten en afspraken, die vervolgens door iedereen op dezelfde wijze kunnen worden gebruikt. Met de beoogde deelnemers is afgesproken dat hun netwerken van leden, huurders e.d. benut kunnen worden om de communicatie vorm te geven. Deze informatiekkanalen moeten dus goed verbonden worden met de dialoogtafel.

Voor de overheden aan de tafel geldt dat het van belang is om te rapporteren aan raden, staten en vaste Kamercommissie Economische Zaken. De rapportages worden door de tafel voorbereid en vastgesteld, zodat iedereen over dezelfde rapportages beschikt voor de eigen verantwoording. Indien gewenst kan de voorzitter worden uitgenodigd om uitleg te geven over hetgeen is gerapporteerd.

Verder is het nodig dat de algemene publieksvoorlichting vanuit de tafel goed wordt georganiseerd, in nauwe samenwerking met het lokale openbaar bestuur. Naast voorlichting in regionale bladen zullen er regelmatig informatieavonden in de regio georganiseerd moeten worden. Ook het gebruik van internet biedt goede kansen om de publieksvoorlichting professioneel op te pakken. Het ontwikkelen van een professionele (interactieve) website is hierbij van groot belang. In dit verband zou ook gekeken moeten worden of seismologische data van het KNMI als open data beschikbaar gesteld kunnen worden. Naar we hebben begrepen heeft de provincie Groningen hierover de eerste contacten met het KNMI gelegd.

Het voorgaande betekent, dat in het ondersteuningsteam de functies van communicatiemedewerker en webmaster op een goed niveau moeten worden ingevuld. Verder is het nodig dat er voldoende budget wordt vrijgemaakt om de communicatie professioneel vorm te geven.

4.5 Uitvoeringsorganisatie en financiering

Voor de dialoogtafel is het nodig dat er een voorzitter wordt aangezocht die boven de partijen staat en draagvlak en gezag heeft in zowel de regio Noordoost Groningen als in Den Haag. De voorzitter wordt extern gezocht en zal een adequate ondersteuning nodig hebben. Daarnaast zullen ook de (lokale) partijen aan de tafel goed bediend moeten worden wat betreft de agendering en de uitwerking.

Voorzitter

De voorzitter bereidt samen met de secretaris de agenda van de tafel voor. Verder zal de voorzitter bilateraal overleg met de deelnemers entameren om op die manier vroegtijdig belangen- tegenstellingen te signaleren en initiatieven te ontwikkelen om de eventuele tegenstellingen te overbruggen. Het doel is dat bespreking aan de tafel leidt tot unanieme adviezen en voorstellen.

Ondersteuning

De voorzitter wordt ondersteund door een secretaris, die in belangrijke mate het netwerk in de regio onderhoudt en signaleert wat leeft. Waar nodig wordt dit vertaald naar agendering aan de tafel. Verder stuurt de secretaris het ondersteuningsteam

aan en is verantwoordelijk voor de vertaling van genomen besluiten naar uitvoeringsopdrachten. De verdere ondersteuning bestaat uit een secretaresse en medewerkers voor het uitwerken van voorstellen, de communicatie en het onderhouden van de website.

Een deel van de tafeldeelnemers komt voort uit een professionele organisatie. Daarvan mag verwacht worden dat hun ondersteuning vanuit de eigen organisatie gewaarborgd is. Voor vertegenwoordigers namens bewoners geldt dat het deelnemen aan de tafel vrijwilligerswerk is, dat veel tijd vraagt. Dit is een aandachtspunt en zou deels kunnen worden ondervangen door in de uitvoeringsorganisatie capaciteit voor hun ondersteuning beschikbaar te hebben.

Duur en frequentie

De tafel moet de tijd krijgen om zich te bewijzen. Bovendien zal de komende jaren een groot aantal noodzakelijk thema's de revue passeren aan de tafel. We stellen voor dat de tafel vooreerst voor vijf jaar wordt geïnstalleerd en dat de vergaderfrequentie in de eerste periode eens in de zes weken is. Halverwege de rit vindt een tussenevaluatie plaats, die kan leiden tot bijsturing van de aanpak. Aan het eind wordt op basis van een eindevaluatie bepaald of en hoe de tafel verder gaat.

Kosten en financiering uitvoeringsorganisatie

In het volgend overzicht wordt aangegeven wat de jaarlijkse kosten zijn voor de minimaal noodzakelijk geachte inzet voor de ondersteuning.

Jaarlijkse lasten	fte	€ x 1000	
Onafhankelijke voorzitter	0,4	70	
Personele kosten (bruto incl. werkgeverslasten):			
• Secretaris	1,0	112	
• Secretariële ondersteuning	1,0	46	
• Webmaster	0,4	23	
• Communicatie medewerker	0,6	44	
• Beleidsmedewerker	1,0	75	
Totaal personeel			300
Huisvestingskosten (5 werkplekken à € 10.000)			50
Communicatie en onvoorzien			200
Totaal jaarlijks			620

Om het gemeenschappelijke belang te onderstrepen dat het ministerie, de NAM en de provincie Groningen hebben bij het goed functioneren van de dialoogtafel, stellen we voor om de bekostiging hiervan gelijkelijk over de drie organisaties te verdelen. Dit betekent dat elk van de partijen jaarlijks (afgerond) € 207.000 bijdraagt. Bijdrage in de vorm van formatie behoort ook tot de mogelijkheden.

Financiering onderzoeksbudget

In paragraaf 4.1 hebben we een budget voor het laten doen van second opinions (€300.000 per jaar) gevraagd. De financiering hiervan komt naar ons oordeel bij de NAM te liggen.

Inbedding uitvoeringsorganisatie

Een kleine ondersteunende staf is relatief kwetsbaar. We raden daarom aan om dit aan te haken bij een bestaande grote organisatie en waar mogelijk gebruik te maken van de diensten van die organisatie, bijvoorbeeld door detachering van medewerkers en ICT-ondersteuning. Dat voorkomt kwetsbaarheid en bevordert de kwaliteit van de ondersteuning.

5. Tenslotte

We hebben gesignaleerd dat er bij nagenoeg alle geïnterviewde partijen een groot draagvlak bestaat voor het opzetten van een dialoogtafel in Noordoost Groningen. In de voorgaande hoofdstukken hebben we beschreven wat naar ons oordeel de uitgangspunten en randvoorwaarden moeten zijn, welke deelnemers we nodig hebben, wat de werkwijze is en hoe dit gefinancierd wordt. Op 17 januari 2014 werd bekend dat het kabinet, de provincie, de betrokken gemeenten en de NAM een akkoord op hoofdlijnen hebben bereikt over een pakket aan maatregelen ter verbetering van veiligheid, schadeafhandeling, leefbaarheid en economisch perspectief. Voor de dialoogtafel is een essentiële rol voorzien voor de verdere vormgeving en uitwerking van dit akkoord. Dat dit advies en het akkoord tussen het kabinet en de lokale en regionale overheid grotendeels parallel loopt, is mede te danken aan de open wijze waarop wij zijn geïnformeerd door het provinciaal bestuur, het ministerie van Economische Zaken en de NAM. Hierdoor waren wij in staat zo snel na het tot stand komen van het akkoord de gevraagde uitwerking van de dialoogtafel aan te reiken.

Het meest wezenlijke punt in ons advies is dat het proces tenminste even belangrijk is als het product of de inhoud. Een proces waarin inwoners en bedrijven, die grote zorg hebben over hun veiligheid én toekomst, weer ervaren serieus genomen te worden en betrokken te zijn bij het vinden van oplossingen, die nodig zijn om de gerezen problematiek in de regio het hoofd te bieden.

De horizontaal georganiseerde samenleving wordt opnieuw verbonden met het verticaal georganiseerde bestuur. Dit vraagt van met name de overheidspartijen een andere manier van werken dan dat ze traditioneel gewend zijn. Aan de voorkant van het proces wordt geïnvesteerd om de samenleving te betrekken en deelgenoot te maken van de besluitvorming.

We stellen voor dat dit advies door alle betrokken achterbanen van de voorgestelde deelnemers wordt besproken en dat men het voorstel op hoofdlijn accepteert als basis voor het functioneren van de tafel. Wij achten een dergelijke instemming noodzakelijk voor een succesvolle gezamenlijke start.

Een beetje commitment is niet genoeg

Als alle partijen voldoende vertrouwen hebben in de uitgangspunten uit ons advies, dit aan de provincie Groningen (als opdrachtgever van dit advies) hebben laten weten en een voorzitter is aangezocht, dan kan men aan de slag. Aan de slag met een toekomst die perspectief biedt voor het gebied, waar de lasten en lusten van de gaswinning na verloop van tijd weer in balans zijn gebracht én waar het vertrouwen in de overheid en de NAM is hersteld. Dat vraagt een forse gemeenschappelijke inspanning van alle betrokkenen: een beetje commitment is niet genoeg!

Bijlage I - Geraadpleegde documenten

Ministerie van Economische Zaken

Brief van Minister Kamp aan de Tweede Kamer, betreffende
Opdracht breed onderzoek Schaliegas in Nederland,
13 november 2013.

Commissie duurzame toekomst Noordoost Groningen

Vertrouwen in een duurzame toekomst, eindadvies,
1 november 2013.

Staatstoezicht op de Mijnen

Brief aan de Minister van Economische Zaken, betreffende
aardbevingen in de provincie Groningen, 22 januari 2013.

Raad voor het openbaar bestuur

Loslaten in vertrouwen, Naar een nieuwe verhouding
tussen overheid, markt én samenleving, december 2012;
Vertrouwen op democratie, februari 2010.

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

Evenwichtskunst, over de verdeling van verantwoordelijkheid
voor fysieke veiligheid, november 2011.

Bijlage 2 - Gesprekspartners

Natuur- en Milieufederatie Groningen

Dhr. S v.d.Velde

Dhr. B. Pents

Schokkend Groningen

Dhr. J. Lanting

Mevr. H. Groeneveld

Dhr. H. Heithuis

Woningstichtingen

Mevr. E. Benard (Acantusgroep)

Dhr. R. Kramer (Wierden en borgen)

Dhr. W. Dieterman (Woongroep Marenland)

Ministerie van Economische Zaken

Dhr. M. Dierikx

Dhr. J. de Groot

Staatstoezicht op de Mijnen

Dhr. J. de Jong

NAM

Dhr. B. van de Leemput

Mevr. M. Kuijper

Gemeenten en waterschap

Dhr. E. Groot (burgemeester Delfzijl)

Dhr. A. Rodenboog (burgemeester Loppersum)

Mevr. M. van Beek (burgemeester Eemsmond)

Dhr. B. Middel (Dijkgraaf waterschap Noorderzijlvest)

Vereniging Groninger Dorpen / dorpsverenigingen

Dhr. J. Wigboldus

Mevr. L. Verment

Mevr. I. Zwerver

Mevr. M. Kiep

Dhr. J. Boer

Dhr. F. Ottens

Dhr. M. Datema

Mevr. J. Poortvliet

Dhr. H. van Halteren

LTO Noord

Dhr. J. Sinnema

Dhr. D. van Rozen

Veiligheidsregio Groningen

Dhr. R. Vreeman (burgemeester Groningen, voorzitter)

Dhr. E. Groot (burgemeester Delfzijl, vicevoorzitter)

Dhr. E. Zuidam (directeur)

Technische Commissie Bodembeweging

Dhr. D. Tommel

College van Gedeputeerde Staten van Groningen

Dhr. M. van den Berg

Dhr. B. Wilpstra

Mevr. Y. van Mastrigt

Dhr. M. Boumans

Mevr. M. Besselink

Dhr. W. Moorlag

Dhr. H. Staghouwer

Stichting Oude Groninger Kerken

Dhr. Bekooy

Dhr. P. Breukink

Vereniging Eigen Huis

Dhr. R. Mulder

LOESKE

Namen zijn bekend

Alderstafel

Dhr. H. Alders

Industriële bedrijven

Dhr. C. Zijderveld (SBE)

Dhr. H. Post (Groningen Seaports)

Dhr. J.W. Lobeek (VNO/NCW)

MKB-Noord / lokale ondernemersverenigingen

Dhr. A. Oosterhof (MKB-Noord)

Mevr. N. Scholten (ondernemersvereniging Loppersum)

Dhr. P. Beereboom (ondernemersvereniging Loppersum)

Dhr. B. Sietsema (handelsvereniging Uithuizen)

Dhr. H. Jansen (handelsvereniging Uithuizen)

Vereniging Groninger Bodembeweging

Mevr. C. Jansen

Dhr. L. de Bont

Bij de vermelding van de namen is afgezien van titulatuur.

Deelnemers dialoogtafel

Dhr. A. Rodenboog	Gemeente Loppersum, namens gemeenten/waterschappen
Dhr. E. Groot	Veiligheidsregio Groningen
Mw. C. Jansen	Groninger Bodembeweging
Dhr. L. de Bont	Groninger Bodembeweging
Dhr. Dieterman	Woongroep Marenland, namens woningstichtingen
Dhr. S. van der Velde	Natuur- en milieufederatie Groningen
Mw. A. van Velde-Oudijk	LTO-Noord
Dhr. P. Breukink	Stichting Oude Groninger Kerken
Dhr. C. Zijderveld	Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta
Dhr. A. Oosterhoff	MKB-Noord
Dhr. J. Boer	Vereniging Groninger Dorpen
Dhr. J. Wigboldus	Samenwerking Mijnbouw Schade Groningen
Dhr. W. Moorlag	Provincie Groningen
Dhr. B. van de Leemput	NAM
Dhr. J. de Groot	Ministerie van Economische Zaken

Deelnemers “technische” tafel

Dhr. J. de Jong	Staatstoezicht op de Mijnen
Dhr. D. Tommel	Technische Commissie Bodembeweging
Dhr. E. Zuidam	Veiligheidsregio Groningen

Ad hoc:

Dhr. H. Sijbring	Groningen Seaports
Dhr. S. Jansen	NOM
Dhr. R. Mulder	Vereniging Eigen Huis